

Міністерство культури та інформаційної політики України
Комунальний вищий навчальний заклад
«Дніпропетровська академія музики ім. М. Глінки»
Дніпропетровської обласної ради



ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор КВНЗ «Дніпропетровська
академія музики ім. М. Глінки» ДОР
Юрій НОВІКОВ
Україна «11.01.2021» десята 2021 року
I.K. 02214516

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕОРІЯ МУЗИЧНО-ВИКОНАВСЬКОГО МИСТЕЦТВА»**

Рівень вищої освіти – Третій (освітньо-творчий)

Ступінь вищої освіти – Доктор мистецтва

Галузь знань – 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність – 025 «Музичне мистецтво»

Освітньо-творча програма – «Музичне мистецтво»

Дніпро
2021

Розробник:

Золотарьова Наталя Сергіївна – кандидат мистецтвознавства, доцент, професор кафедри фортепіано.

Рецензенти:

Рощенко Олена Георгіївна – доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри історії української та зарубіжної музики Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського

Медведнікова Тетяна Олександрівна – кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувач кафедри «Фортепіано» Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки

Робочу програму вибіркової навчальної дисципліни «Теорія музично-виконавського мистецтва» третього (освітньо-творчого) рівня вищої освіти (ступінь «доктор мистецтва») галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво» затверджено та введено в дію рішенням Вченої ради КВНЗ «Дніпропетровська академія музики ім. М. Глінки» ДОР (протокол № 1 від « 31 » серпня 2021 року).

Голова Вченої ради

Юрій НОВІКОВ

Робочу програму вибіркової навчальної дисципліни «Теорія музично-виконавського мистецтва» третього (освітньо-творчого) рівня вищої освіти (ступінь «доктор мистецтва») галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво» розглянуто і схвалено на засіданні кафедри історії та теорії музики КВНЗ «Дніпропетровська академія музики ім. М. Глінки» ДОР (протокол № 1 від « 27 » серпня 2021 року).

Завідувач кафедри

Світлана ЩІТОВА

Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни «Теорія музично-виконавського мистецтва» відповідає тимчасовому стандарту третього (освітньо-творчого) рівня вищої освіти (ступінь «доктор мистецтва») галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво», освітньо-творчій програмі «Музичне мистецтво» 2021 року, навчальним планам підготовки здобувачів освітньо-творчого ступеня «доктор мистецтва» 2021/2022 навчального року, методичним рекомендаціям Міністерства освіти і науки України (лист 1/9-434 від 09.07.2018 року «Щодо рекомендацій з навчально-методичного забезпечення»).

Завідувач відділу аспірантури

Богдан ЖУЛКОВСЬКИЙ

1. Опис навчальної дисципліни

<i>Найменування показників</i>	<i>Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень і ступінь вищої освіти</i>	<i>Характеристика навчальної дисципліни</i>
Кількість кредитів – 3	Галузь знань – 02 «Культура і мистецтво»	Вибіркова
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність – 025 «Музичне мистецтво»	Рік підготовки – 1-й (творча аспірантура)
Тижневих годин: аудиторних – 2 самостійної роботи аспіранта – 4	Освітньо-творча програма – «Музичне мистецтво»	Семестр – 2-й (творча аспірантура)
Співвідношення кількості аудиторних занять до самостійної роботи аспірантів – 1/2	Рівень вищої освіти – Третій (освітньо-творчий)	Практичні заняття – 30 годин
Вид контролю – залік	Ступінь вищої освіти – Доктор мистецтва	Самостійна робота аспірантів – 60 годин

2. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчання

2.1. Мета – формування професійних компетентностей, необхідних для аналізу та інтерпретації української і зарубіжної музичної творчості крізь призму її історичних, джерелознавчих, виконавських, стилевих і культурологічних особливостей.

2.2. Завдання:

- 2.2.1. Розглянути основні жанри і стилі у контексті історії виконавського мистецтва;
- 2.2.2. Виявити сутність виконавської інтерпретації;
- 2.2.3. Виокремити знакові імена та твори українських і зарубіжних композиторів, які є репрезентантами стилевих музичних напрямів.

2.3. Компетентності:

2.3.1. Загальні:

2.3.1.1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, генерування нових ідей (креативність);

2.3.1.2. Здатність до пошуку, систематизації та критичного аналізу інформації з різних джерел;

2.3.1.3. Усвідомлення необхідності та постійне дотримання норм наукової / творчої мистецької етики.

2.3.2. Фахові:

2.3.2.1. Здобуття глибинних знань, умінь і навичок у галузі музичного мистецтва, засвоєння основних ідей і концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії становлення та сучасного стану музикознавчої думки, оволодіння термінологією з наукового / творчого мистецького напряму;

2.3.2.2. Здатність аналізувати музичні явища з погляду фундаментальних наукових / мистецьких принципів, класичних і новітніх дослідницьких / творчих методів та на основі відповідних загальнонаукових підходів;

2.3.2.3. Здатність до реалізації завдань міждисциплінарних музикознавчих та культурологічних досліджень;

2.3.2.4. Здатність до креативної діяльності в інноваційній та науковій / творчій мистецькій сферах.

2.4. Програмні результати навчання:

2.4.1. Знання:

2.4.1.1. Знати основні класичні та новітні музикознавчі і мистецтвознавчі концепції, фундаментальні праці з конкретної музичної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні та практичні проблеми у напрямі дослідження / творчості.

2.4.2. Уміння:

2.4.2.1. На основі системного наукового / художнього світогляду аналізувати та узагальнювати складні явища суспільного життя, пов'язувати філософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у науковій та творчій діяльності, застосовувати емпіричні та теоретичні методи пізнання;

2.4.2.2. Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку та узагальнення різних наукових / художніх поглядів у галузі дослідження / творчості, формулювати та обґрунтовувати власну наукову / художню концепцію.

2.4.3. Комуникація:

2.4.3.1. Дотримуватись норм наукової / творчої мистецької етики при здійсненні наукової / художньої діяльності та реалізації мистецького проекту;

2.4.3.2. Аналізувати, тлумачити та правильно застосовувати норми, що регулюють правовідносини у сфері наукової / творчої мистецької власності.

3. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ І: Засади виконавської інтерпретології

Вступне заняття

Поняття «виконавської інтерпретації». Відмінності та спільності композиторської та виконавської інтерпретації. Концертне виконавство як особливий різновид художньої діяльності.

Історичні аспекти музичного виконавства

Особливості музичного виконавства у різні епохи. Естетика виконавських стилів епохи бароко, віденської класики, романтизму, імпресіонізму, неокласицизму, неоромантизму. Тенденції сучасного музичного виконавства.

Поняття музичного змісту

Поняття музичного змісту, за В. Холоповою, містить такі аспекти, як емоційний, символічний та зображенальний зміст музичного твору; проблема музики як мови; інтонація в аспектах мови та семіотики.

Спеціальний і неспеціальний музичний зміст

Діада «спеціальний і неспеціальний музичний зміст» (В. Холопова) – розгалуження за ознаками інтра- та екстрамузичності. Спеціальний музичний зміст – те, що притаманне тільки музиці. Неспеціальне – те, що присутнє як в музиці, так і зовні: ідеї, предмети зовнішнього світу, людські емоції.

Виконавство та свобода інтерпретацій

Передумови для створення виконавської інтерпретації: ті, що є непорушними (епоха, жанр, композиторський стиль і т. і.) та такі, що передбачають творчий пошук (індивідуальна концепція, фантазія, асоціація, синтез мистецтв, звукообраз тощо).

РОЗДІЛ ІІ: Проблеми сучасного музичного виконавства

Типологія виконавців

Раціональний, емоційний, віртуозний та інтелектуальний типи виконавців та їх характеристика. Вияв ознак, які визначають приналежність до кожного типу. Приклади серед сучасних виконавців.

Проблеми звукозапису

Звукозапис як один з важливих факторів культурного розвитку людства. Позитивні та негативні наслідки розповсюдження звукозаписів для професійного та аматорського музикування. Поняття еталонного запису та записогенічності виконавця.

Виконавець і автор. Виконавець та нотний текст

Проблема розкриття художнього змісту, закладеного автором до музичного твору. Незкінченість варіантів трактування нотного тексту музичної композиції. Виконання vs створення інтерпретації?

Виконавець та слухач

Питання залежності та незалежності виконавця від аудиторії. Співтворчість виконавця та слухача. Виховна функція мистецтва. Питання маркетингу в класичному музичному мистецтві.

Вплив конкурсів на становлення сучасного виконавця

Найважоміші сучасні музичні конкурси. Психологічний аспект у підготовці й участі у музичному змаганні. Обмеження творчої свободи при створенні інтерпретацій конкурсної програми.

РОЗДІЛ III: Специфіка різних напрямів виконавського мистецтва

Специфіка виконання хорового твору

Вибір репертуару залежить від якісного й кількісного складу хорового колективу, наявності єдиної вокальної манери, технічного оснащеності артистів хору, комунікації диригента й хору. Особливості виконання хорових творів a cappella, оркестрово-хорових композицій та оперно-хорових сцен.

Особливості виконавського мистецтва інструменталістів (фортепіано, струнно-смичкові інструменти)

Багатоваріантність творчого становлення для інструменталістів: сольне виконавство, камерне виконавство, оркестрове виконавство, концертмейстерське мистецтво. Вплив акустики на створення виконавської інтерпретації.

Специфіка виконавського мистецтва інструменталістів (духові та народні інструменти)

Проблема сольного репертуару. Розширення репертуару за рахунок аранжування. Підготовка артистів оркестрів та ансамблів. Створення альтернативних колективів для творчо-виконавської реалізації.

Особливості вокального виконавського мистецтва

Проблема сольного та ансамблевого співу. Особливості камерного та оперного вокального виконавства. Взаємовплив слова й музики в камерному виконавстві. Синтез вокальної й акторської підготовки для створення інтерпретації оперної партії.

Підсумкове заняття

Вибіркова навчальна дисципліна «Теорія музично-виконавського мистецтва» та її значення у підготовці творчих мистецьких проектів здобувачів освітньо-творчого ступеня «доктор мистецтва» зі спеціалізацій «Фортепіано», «Хорове диригування», «Академічний спів», «Струнно-смичкові інструменти», «Духові інструменти», «Народні інструменти».

4. Структура навчальної дисципліни

Назва розділу і теми	Практичні
<i>Разом за розділом 1</i>	10
Типологія виконавців	2
Проблеми звукозапису	2
Виконавець і автор. Виконавець та нотний текст	2
Виконавець та слухач	2
Вплив конкурсів на становлення сучасного виконавця	2
<i>Разом за розділом 2</i>	10
Специфіка виконання хорового твору	2
Особливості виконавського мистецтва інструменталістів (фортепіано, струнно-смичкові інструменти)	2
Особливості виконавського мистецтва інструменталістів (духові та народні інструменти)	2
Специфіка вокального виконавського	2

мистецтва	
Підсумкове заняття	2
Разом за розділом 3	10
Усього годин	30

**5. Теми практичних занять
навчальним планом не передбачені**

**6. Теми лабораторних занять
навчальним планом не передбачені**

**7. Теми індивідуальних занять
навчальним планом не передбачені**

8. Самостійна робота

<i>Назва розділу і теми</i>	<i>Усього годин</i>
Вплив характерних якостей виконавського типу на створення інтерпретацій творів різних жанрів	4
Створення концепту концертної програми	6
Аналіз твору Л. ван Бетховена з точки зору теорії музичного змісту.	2
Підбір репертуару за умовами конкурсу ім. П. Чайковського	6
Виконання старовинної музики на автентичних інструментах	4
Типи виконавців, що властиві різним історичним епохам.	4
Традиції української виконавської школи	4
Експерименти й еклектика сучасних оперних постановок	6
Аналіз твору Ф. Шуберта з точки зору теорії музичного змісту	2
Спеціальний та неспеціальний зміст у творах А. Шнітке	4
Творчість М. Скорика як втілення композиторського універсуму	4

Тенденції сучасного музичного виконавства	6
Естетичні засади виконавського мистецтва	4
Підсумкове заняття	2
Усього годин	60

9. Індивідуальні завдання

1. Компаративний аналіз виконавських трактувань етюдів Ф. Шопена.
2. Підготовка до дебатів на тему «Виконання напам'ять чи по нотах»?
3. Аналіз творчого шляху відомого виконавця відповідної спеціалізації.
4. Написання академічних есе на теми двох лекційних занять.

10. Методи та технології навчання

Вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Теорія музично-виконавського мистецтва» передбачає поєднання різних методів і технологій викладання, зокрема, наочні (ілюстрування, демонстрування, комп'ютерна презентація), метод проблемного викладу теоретичного матеріалу, праця з навчально-методичними працями, науковими статтями та електронними ресурсами (конспектування, тезування, анатування, есе); методи організації та проведення самостійної роботи (виконання проектів, індивідуальних та творчих завдань); індивідуальна науково-дослідна робота аспірантів.

11. Методи та критерії оцінювання

Методи оцінювання запланованих програмних результатів навчання: тестування (підсумковий контроль), академічні есе, виступи.

Кафедрою історії та теорії музики встановлені такі **критерії оцінювання** знань і компетентностей аспірантів з навчальної дисципліни:

Оцінка «A» («відмінно»):

- 1) високий рівень володіння теоретичними знаннями;
- 2) вільне застосування практичних навичок;
- 3) правильно, без жодної помилки виконані всі завдання.

Оцінка «B» («дуже добре»):

- 1) дуже добре знання теоретичного матеріалу;
- 2) вміння застосовувати теоретичні знання у практичних завданнях;
- 3) незначні помилки у виконанні завдань, наявність окремих неточностей.

Оцінка «C» («добре»):

- 1) достатня міра засвоєння ключових теоретичних понять;
- 2) окремі неточності й помилки при виконанні завдань.

Оцінка «D» («задовільно»):

- 1) наявність загальних теоретичних знань на рівні уявлень;
- 2) неточності та помилки при виконанні завдань.

Оцінка «E» («достатньо»):

- 1) наявність окремих уявлень про вивчений матеріал;
- 2) не виконано більшу половину завдань.

Оцінка «FX» («незадовільно з можливістю повторного складання»):

- 1) незнання більшої частини навчального матеріалу;
- 2) невміння застосовувати теоретичні знання на практиці;
- 3) майже повна неспроможність виконання завдань.

Оцінка «F» («незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни»):

- 1) відсутність будь-яких уявлень про вивчений матеріал;
- 2) неспроможність виконати жодне завдання.

12. Методичне забезпечення

- 12.1. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення.
- 12.2. Друковані та електронні нотні матеріали.
- 12.3. Аудіо- та відеозаписи музичних творів.
- 12.4. Музичний інструментарій: реальний та віртуальний.

13. Рекомендована література

1. Казанцева Л. П. Основы теории музыкального содержания. Астрахань, 2009. 368 с.
2. Казанцева Л. П. Содержание музыкального произведения в контексте музыкальной жизни. Спб, 2017. 188 с.
3. Казанцева Л. П. Содержание музыкального произведения в контексте художественной культуры. Астрахань, 2005. 111 с.
4. Кудряшов А. Ю. Теория музыкального содержания. СПб., 2010. 432 с.
5. Москаленко В. Лекції з музичної інтерпретації. К., 2013. 249 с.
6. Ніколаєвська Ю. Homo interpretatus в музичному мистецтві ХХ – початку ХХІ століть: монографія.. Харків, 2020. 576 с.
7. Николаевская Ю. В., Лозенко Е.А. Формирование синестетического слушания как системы: коммуникативная стратегия. Белорусская государственная академия музыки, 2017. С. 156-171.
8. Николаевска Ю. В. О коммуникативных принципах современного исполнительства. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти. Х., 2011. С. 224-231.
9. Носина В. Б. Символика музыки И. С. Баха. М., 2004. 56 с.
10. Савицька Н. Хронос композиторської життєтворчості : Монографія. Львів : Сполом, 2008. 320 с.

11. Сирятська Т. О. Виконавська інтерпретація в аспекті психології особистості музиканта-артиста : автореф. дис. ...канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 Музичне мистецтво. Харк. держ. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського. Харків, 2011. 18 с.
12. Сумарокова В. Г. «Авторский» и «исполнительский» текст как объект исследования в теории музыкального исполнительского искусства. К., 2001. Вип. 7. С. 171–180.
13. Сухленко І. Ю. Виконавський стиль Володимира Горовиця у руслі розвитку романтичної традиції : автореф. дис.. ...канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03. Музичне мистецтво. Харк. держ. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського. Харків, 2011. 16 с.
14. Тимофеєва К. В. Порівняльний аналіз як метод інтерпретології (на прикладі фортепіанного виконавства) : автореф. дис. ...канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03. Музичне мистецтво. Харк. держ. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського. Х., 2009. 18 с.
15. Тимченко-Бихун І. Фортетанні парафрази М. І. Глінки: стилюві процеси в контексті міжнаціональних взаємодій : автореф. дис. ... канд. мистецтвознав. : спец. 17.00.01. Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. К., 2008. 17 с.
16. Торопова А. В. Индивидуальность исполнительского интонирования: дифференциальный-психологический аспект. Исполнительское искусство и музыковедение. Параллели и взаимодействия. М., 2010. С. 618–628.
17. Филатова О. Жанр как категория музыкального мышления : в диалоге с М. Бонфельдом. Одеса, 2010. Вип. 12 : Музичне мистецтво і культура. С. 100 -107.
18. Холопова В. Н. Музыка как вид искусства. СПб., 2014. 320 с.
19. Холопова В. Н. Теория музыкального содержания. М., 2009. 24 с.
20. Цыпин Г. М. Музыкально-исполнительское искусство : теория и практика. Спб. : Алетейя, 2011. 319 с.
21. Шаповалова Л. В. Смысл как категория ценностной семантики музыки. К., 2006. Вип. 60. С. 17–25.

14. Інформаційні ресурси

1. База Scopus. Режим доступу: <https://www.scopus.com/>
2. База Web of Science. Режим доступу: <https://web.archive.org/>
3. Музыкальная энциклопедия. Режим доступу: <http://www.musenc.ru/>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: електронні ресурси. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/node/2116>